

De Poort van Noord, een oase van groen en blauw

Aan de wethouders Ruimtelijke Ordening en Openbare Ruimte,

De ontwikkeling van de noordelijke IJ-oever betekent de ontsluiting van een tot nu toe bij velen onbekend, maar uniek stukje stad. Een aantal routes worden geoptimaliseerd door te ontsluiten en toegankelijker te maken voor de bezoekers. Dit geldt echter niet voor het Sixhavengebied. De locatie wordt niet meegenomen in diverse ontwikkelingen aan het IJ. Het gebied blijft achter, waardoor het geen metropolitaan karakter krijgt. Toch gek dat aan de overkant van het zo druk bezochte Centraal Station een stukje groen en blauw ligt met een bijzonder mooi uitzicht over het IJ, waar geen Amsterdamer of toerist komt. Zou het niet geweldig zijn om vanuit de binnenstad de veerpont te nemen en dan binnen vijf minuten te kunnen recreëren bij de Sixhaven? Hier kan de Amsterdamer of de toerist lekker ontspannen en genieten van het mooie uitzicht van het IJ met daarachter de binnenstad. Om dit mogelijk te maken moet het gebied rondom de Sixhaven beter worden ontsloten.

In het verleden zijn al de nodige studies gedaan naar de mogelijke invulling van het Sixhavengebied. Maar dit heeft nooit geleid tot een uitgewerkt maatschappelijk en politiek gedragen plan. Het feit dat voor het Sixhavengebied geen plannen zijn vastgesteld zegt iets over de bijzondere en strategische ligging van de locatie, de complexiteit en veelzijdige mogelijkheden om het te ontwikkelen. Ook zegt het iets over de huidige kwaliteit en gebruikswaarde en de (beperkte) mate van urgentie om hier iets aan te willen wijzigen. Als de werkzaamheden voor de Noord/Zuidlijn in 2013 zijn afgerond, wordt het gebied in de oorspronkelijke situatie weer teruggebracht. De vraag is of dit nog steeds als de meeste wenselijke moet worden gezien.

Ligging

De Sixhaven bevindt zich in Amsterdam-Noord, links aan de monding van het Noordhollandsch Kanaal direct aan de noordelijke IJ-oever. Het ligt op een heel strategische plek recht tegenover het Centraal Station. Het Sixhavengebied is onderdeel van de nog goed herkenbare oude landtong Volewijck. Kenmerkend voor deze oude landtong zijn de karakteristieke groen- en waterstructuren.

Het ontstaan

Vroeger werden hier de lijken van moordenaars en dieven in Amsterdam meegenomen en opgehangen aan de galg. Het galgenveld werd een populaire plek voor gezinnen. Eind achttiende eeuw werd het galgenveld opgeheven. In de eeuwen daarna bleef het een pleisterplaats voor de Amsterdammers om te verpozen. Begin van de negentiende eeuw is het Noordhollandsch Kanaal gegraven. Door de aanleg van de Willem I en Willem III-sluis ontstond het Sluiseiland. Omdat het gebied alleen over het water gemakkelijk te bereiken was, kreeg het in 1922 een havenbestemming. De naam 'Sixhaven' komt van jonkheer Six, de toenmalige voorzitter van de Koninklijke Nederlandsche Zeil- en Roeivereeniging. Tijdens de bouw van de IJ-tunnel in de jaren zestig heeft Rijkswaterstaat de haven als werkhaven in gebruik gehad. Daarna verpauperde het en namen enkele woonbootbewoners de zuid- en westwal in gebruik. Begin jaren zeventig verhuisde de jachthaven van Watersportvereniging Dok- en Scheepsbouw naar de verwaarloosde Sixhaven. In 2006 is een deel van de jachthaven in gebruik genomen als bouwdoek voor de tunnelelementen voor de toekomstige Noord/Zuidlijn. Hiervoor zijn veel bomen gesneuveld en woonboten verplaatst. Het gebied achter de Sixhaven, tussen de IJ-tunnel en het Noordhollandsch Kanaal, wordt gebruikt als werkterrein voor de aanleg van de Noord/Zuidlijn. Hiervoor is het oude clubhuis in 2003 afgebroken.

Huidige situatie

Vanuit de binnenstad gezien is het decor van groen en masten waar Amsterdammers vanaf de zuidoever op uitkijken. Het is een cultuurhistorisch kerngebied met een landelijk karakter, beeldbepalende groen- en waterstructuren en een groene verbindingsschakel naar het Waterland. Het Noordhollandsch Kanaal met

de sluisen is een monumentaal sluisencomplex. De karakteristieke sluisen en bijbehorende gebouwen zijn historische, waterbouwkundige werken van betekenis en onderdeel van Rijksbeschermd Stadsgezicht.

Het IJ is de verbinding tussen de Noordzee en het Markermeer en vormt een knooppunt van binnenlandse en internationale vaarroutes. Andere belangrijke vaarroutes zijn het Noordhollandsch Kanaal, het Amsterdam-Rijnkanaal, Markermeer, de Zaan, het Spaarne en de Kostverlorenvaart. De Sixhaven is dé passantenhaven van Amsterdam met internationale allure. Er zijn 110 ligplaatsen, waarvan de helft wordt gebruikt door de leden en de andere helft bestemd is voor passanten. Zeilers uit de Scandinavische landen, Noord-Amerika en Australië komen naar de haven om Amsterdam te bezoeken en kunnen overnachten in hun eigen boot. De locatie wordt door veel buitenlandse gasten bijzonder op prijs gesteld: rustig en veilig en toch dicht bij het stadscentrum. De Sixhaven zelf wordt omgeven door hoge hekken, en is niet toegankelijk voor publiek.

In het gebied rondom de Sixhaven liggen zo'n twintig woonboten. Een aantal woonbootbewoners heeft openbare ruimtes geclaimd en omgevormd tot semiprivate ruimtes. Hierdoor ontstaat het gevoel dat je hier niet thuis hoort, hoewel nergens een bordje staat 'verboden toegang, artikel 461 wetboek van strafrecht'. Het overige deel van de locatie wordt gebruikt als werkgebied voor de aanleg van de Noord/Zuidlijn. De routes zijn onduidelijk en niet gemakkelijk te vinden door de afbakening van het Noordhollandsch Kanaal, de IJ-tunnel en de Willem III-sluis. Het Sixhavengebied is voor een groot deel niet toegankelijk voor publiek. Kortom: de Poort van Noord is als je geen boot hebt, onbereikbaar voor de recreant.

Toekomstige situatie

Een goede verbinding van de Poort van Noord met de overkant en de omliggende woongebieden en andere delen van Amsterdam Noord is essentieel. Het is belangrijk dat dit gebied gemakkelijk bereikbaar is en dat het kwaliteitsniveau hoog is.

De Poort van Noord

Het waternet speelt een belangrijke rol in het versterken van de relatie tussen beide zijden van het IJ. Het netwerk van de veerponten Buiksloterwegveer en IJpleinveer zijn hierin erg belangrijk. Zij brengen de mensen over het IJ vanuit de binnenstad naar de Poort van Noord. Hier komen pont, bus, wandel- en fietsroutes bijeen en is een overstapplaats van verschillende routes over water en land.

De waterwegen zijn hierin dus belangrijke elementen, maar ook de openbare wandel- en fietsroutes (landroutes) naar Waterland zijn van belang. De twee groene zones aan weerszijden van het Noordhollandsch Kanaal zijn de uitloopgebieden voor de tuindorpen en het centrumgebied tussen het IJ en de Waterlandse Zeedijk. Als de werkzaamheden voor de Noord/Zuidlijn in 2013 zijn afgerond, moet de route naar Waterland worden verbeterd, waardoor de verbinding veel eenduidiger wordt. Het werkterrein kan dan worden omgevormd tot een stedelijk park met een landschappelijk karakter, zodat het binnen een groter landschap wordt geplaatst. De bomenlaan langs het kanaal kan worden teruggebracht.

Amsterdam, Nicolaas van der Waay
Ontspanning op het galgenveld rond 1900

Het gras is groener aan de overkant

Steeds meer mensen in Amsterdam willen gebruik maken van het groen in de openbare ruimte. Naast de woon- en werkplekken worden groene plekken steeds vaker gebruikt, en daarmee ook steeds belangrijker. Groene plekken in Amsterdam maakt de stad niet alleen mooier, maar ook welvarender. De noordelijke IJ-oever ligt in de zon en het drukke autoverkeer is niet aanwezig. Het groene karakter van de noordelijke IJ-oever is een basiskwaliteit waarmee de noordkant van het IJ zich onderscheidt van de overkant. De zuidelijke IJ-oever is immers hard en stenig. Bij de Sixhaven moet de zone aan het water vrij blijven van bebouwing, ten behoeve van scheepvaart en nautische en veiligheidsvoorzieningen. Door een brede groene oeverzone aan te brengen wordt de groene kwaliteit van de Poort van Noord versterkt en wordt een verbindende schakel als openbare route tussen kerngebieden Schellingwoude en NDSM-terrein gerealiseerd. Het Sixhavengebied moet daarom voor wandelaars en fietsers worden verbonden met Overhoeks/Tolhuistuin en met de Meeuwenlaan en verder. De verbinding met Overhoeks/Tolhuistuin kan worden gerealiseerd door een beweegbare brug (of misschien een mooie passerelle) over het Noordhollandsch Kanaal.

Een plek van ontmoeting

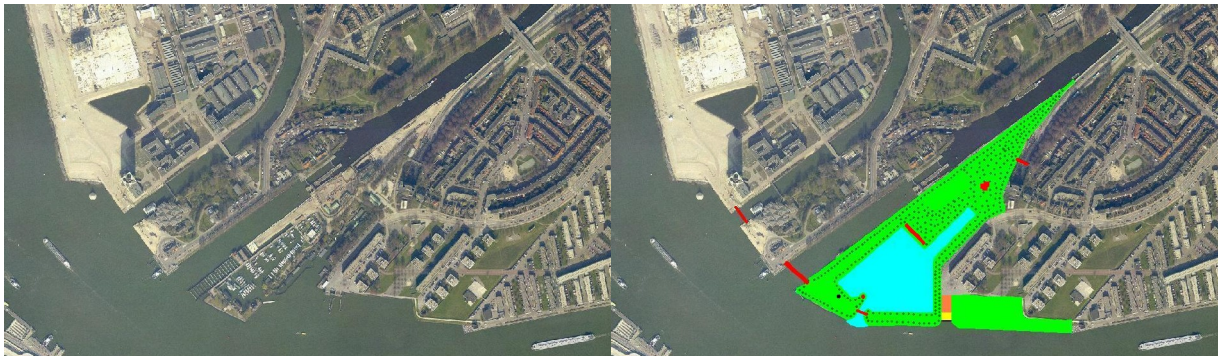
Om de locatie toegankelijker te maken voor recreanten en te zorgen dat recreanten zich welkom voelen, moeten ook onbestemde openbare en semiprivate ruimtes worden toegevoegd aan het openbaar toegankelijke groengebied. Het wordt bestemd voor wandelen, fietsen en recreëren aan het water. Dit zorgt ervoor dat bezoekers op een prettige manier neerstrijken in het gebied en kunnen genieten van het groen, water en het uitzicht van de omgeving. Het 'galgenveld' wordt weer teruggebracht en voorzien van een monument of kunstwerk. Door het toevoegen van horeca en recreatieve voorziening, die voor de bezoekers van belang zijn, wordt het publiekskarakter versterkt en de sfeer 'ontspannen stedelijkheid' verder uitgebreid.

Een veilige haven

Opwaardering van het waternetwerk draagt bij aan het imago van de vernieuwde noordelijke IJ-oever en Amsterdam-Noord. Gezien de ligging van de Sixhaven aan het IJ, recht tegenover het Centraal Station, zijn voorzieningen op het gebied van watersportactiviteiten ideaal en kansrijk. De populariteit van de Sixhaven als passantenhaven met internationale allure geeft de potentie aan van Amsterdam als waterknooppunt voor de recreatievaart. Daarom moet de Sixhaven worden uitgebreid in oostelijke richting tot aan de veerpont IJpleinveer. Het aantal ligplaatsen kan worden verdubbeld naar 220, waarvan twintig ligplaatsen voor platbodems. Deze bruine vloot is een categorie schepen waar nog steeds geen plek in Amsterdam is aangewezen. De uitbreiding gaat gepaard met het verplaatsen van de ingang aan de oostkant naar de zuidkant van de haven. Hierdoor wordt ook voorkomen dat het vaarverkeer afkomstig vanuit IJmuiden en het Noordhollandsch Kanaal vroegtijdig aan de linkerkant (de kant van de noordelijke IJ-oever) gaat varen om de haven in te gaan. Het verhoogt de verkeertechnische veiligheid op het water. De ingang wordt voorzien van een traditionele ophaalbrug om de groene zone langs de noordelijke IJ-oever naar het Meeuwenlaan en verder te optimaliseren.

Een metrostation

Begin 2000 is het geplande metrostation Sixhaven komen te vervallen, maar het metrostation Sixhaven moet alsnog worden gebouwd. Dit maakt het Sixhavengebied en de omgeving een echte metropolitane kerngebied. De wandel- en fietsroutes sluiten dan aan op het metrostation en het openbaar vervoer is dan nog beter bereikbaar.

Samenvattend voorstel

Om het gebied een metropolitane karakter te geven, is het van belang om de locatie (beter) te ontsluiten, zodat het Sixhavengebied zich ontwikkelt tot voorportaal van de recreatieve route naar Waterland. De Poort van Noord wordt versterkt met het groene, landschappelijke karakter en met de jachthaven als centraal element. De groene, openbare routes langs de noordelijke IJ-oever richting NDSM en Schellingwoude worden verbeterd voor langzaam verkeer door een beweegbare brug (of passerelle) over het Noordhollandsch Kanaal aan te brengen. Een traditionele ophaalbrug wordt geplaatst over de ingang aan de zuidkant van de haven. Sixhaven ontwikkelt zich als stadshaven en wordt uitgebreid tot 220 ligplaatsen, waarvan twintig ligplaatsen voor platbodems. De stationsreservering voor gebiedsontwikkeling rond Sixhaven blijft gehandhaafd om in de toekomst het metrostation Sixhaven te bouwen.

5.1, 2, e april 2010